

การสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาผ้าขาวม้าในจังหวัดเลยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Adding Value from Culture and Local Wisdom of Loincloth in

Loei Province Toward Creative Economy

ภัทรธิรา พลงาม (Patthira Phon-ngam)^{1*}

(Received: October 24, 2018; Revised: December 13, 2018; Accepted: December 18, 2018)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าในกลุ่มผ้าทอบ้านกำเนิดเพชร จังหวัดเลย ในด้านรูปแบบ ลวดลายและการแปรรูปผ้าขาวม้า โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคผ้าทอพื้นบ้าน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค ส่วนเชิงคุณภาพกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย สมาชิกในกลุ่มผ้าทอบ้านกำเนิดเพชร สมาชิกใน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แนวสัมภาษณ์เชิงลึก และ ประเด็นสนทนากลุ่ม วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคตามเส้า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ความถี่ ส่วนเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอในกลุ่มผ้าขาวม้า โดยการออกแบบลายผ้าขาวม้าคือลายเพชรน้ำพาที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ส่วนการแปรรูปผ้าทอได้ผลิตภัณฑ์ดังนี้ (1) เครื่องแต่งกาย (2) ของใช้ในบ้าน โรงแรม และสำนักงาน (3) ของใช้บนโต๊ะอาหาร (4) ของตกแต่งบ้าน โรงแรม และสำนักงาน และ (5) ของฝาก ของที่ระลึก การทำบรรจุภัณฑ์โดยออกแบบเป็นกล่องพลาสติกใสรูปร่างสี่เหลี่ยม

ABSTRACT

The purpose of this research was to create the value added of the loincloth products of the Ban Khamnerdpet weaving group of Loei Province. The focus was on the fabric design, pattern and processing of the loincloth. The research methodology which combined with those of the qualitative and the quantitative methods were used for data collection. The questionnaires were the tools to get the quantitative data. The in-depth interview, the focus group discussion, and the PAR workshop were the approaches for gaining the qualitative data. The population and sample of the quantitative study which was about need surveys consisted of the consumers who used loincloth products. The target group for the qualitative research consisted of the Ban Khamnerdpet weaving group members, and members in villagers. Triangulation techniques were applied for the qualitative data validation. The statistics used for the quantitative data analysis were percentage and frequency. The content analysis was used for the qualitative data. The research found that the value added of the loincloth products of the Ban Khamnerdpet weaving group, the Thai Loei Pha Khaoma, was created through a fabric design showing the identity of the village called "Pet Nam Pao," Nam Pao is the water resource which is a symbol of the community.

¹ Correspondent author: dr.patthira@hotmail.com

* รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

For the processing, major products were as follows: (1) clothing, (2) supplies for homes, hotels and offices, (3) tableware, (4) decors for home, hotel and office, and (5) souvenirs. As for packaging, it was designed as a transparent plastic box. The box was in a rectangular shape.

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่าเพิ่ม การออกแบบลายผ้า การแปรรูป

Keywords: Creating value added loincloth products, Fabric design, Transformation

บทนำ

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวคิดในการสร้างเศรษฐกิจจากการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากองค์ความรู้ของวัฒนธรรม รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมที่ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประเทศไทยสามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงจากต้นทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในทุกชุมชน ซึ่งประเทศไทยสามารถใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้

ทุนวัฒนธรรมหมายถึงทรัพย์สินทางปัญญาที่สั่งสมสืบทอดกันมาและยังดำรงอยู่ในสังคมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งทุนวัฒนธรรมเหล่านี้จะเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเองและส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เข้มแข็งเชื่อมโยงสู่การสร้างคุณค่าทางสังคมก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นเกิด การร่วมกันอนุรักษ์ ทั้งยังสามารถนำระบบคุณค่าในสังคมท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้เพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนจากทุนวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หลักการสำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการโดยใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์ผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นไทยเชื่อมโยงกับภาคการผลิตทั้งเกษตร อุตสาหกรรมและบริการอย่างเป็นระบบเกิดเป็นสินค้าและบริการที่มีความโดดเด่นแตกต่างและมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นทุนวัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนแก่นของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ [1]

ผ้าขาวม้าเป็นผ้าทอสารพัดประโยชน์ที่คนไทยใช้มาแต่โบราณมีลักษณะเป็นผ้ารูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความกว้างประมาณ 2 สอก ยาวประมาณ 3-4 สอก ในสมัยก่อนส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นเพศชาย สามารถใช้ห่อแบบลำลอง อาบน้ำ เช็ดตัว คลุมหัวกันแดด หรือทำเป็ดสำหรับทารกก็ได้ ความกว้างจึงเท่ากับระยะจากเอวถึงกลางหน้าแข้ง ความยาวเท่ากับระยะพันรอบตัวแล้วเหลือเศษอีกเล็กน้อยโดยมากทอเป็นลายตารางเล็กๆเรียกว่าตารางหมากรุกนิยมใช้ผ้าหลายสี ผ้าขาวม้าในประเทศไทยมีชื่อเรียกแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับท้องถิ่น ในภาคอีสานบางแห่งเรียกว่าผ้าแพรวซึ่งมักจะได้รับการทอด้วยเครื่องทอผ้าที่เรียกว่า กี่ และทอเป็นขนาดยาวประมาณ 20-30 เมตร ต่อการทอแต่ละครั้งแล้วจึงตัดแบ่งออกเป็นผืน ผืนละ 1 วา หรือ ประมาณ 1 เมตรครึ่ง ดังนั้น บางท้องถิ่นจึงเรียกว่าผ้าแพรวา เรียกตามความยาวของผ้าแต่ละผืน สีและลวดลายของผ้าขาวม้าจะแตกต่างกันไปตามความนิยมของท้องถิ่นโดยทางภาคกลาง ผ้าขาวม้าจะมีลวดลายเป็นตารางสี่กั๊กและของภาคอีสานจะเป็นแบบตารางเล็ก ๆ โดยที่กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดให้ผ้าขาวม้าเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ [2]

ในปัจจุบันผ้าขาวม้าได้นำมาผลิตเป็นสินค้าให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตกับคนรุ่นใหม่ที่สามารถจับต้องได้และเกิดการใช้งานอย่างภาคภูมิ เช่น ผลิตภัณฑ์ที่มีทั้งกระเป๋าสำหรับใส่เครื่องสำอาง เสื้อผ้า และของแต่งบ้าน ของใช้ที่ตอบสนอง

เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เคสโทรศัพท์ แท็บเล็ต กระเป๋าไนต์บุ๊ก ซอฟต์แวร์ รวมถึงแอปพลิเคชัน ของใช้ประเภทกระเป๋าเดินทางไปจนถึงเฟอร์นิเจอร์ส่งออกอีกด้วยสามารถใช้ได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงเป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างประเทศและกลุ่มวัยรุ่นคนไทยจึงทำให้ผ้าขาวม้าสู่สากลได้อย่างสง่างาม จากเสน่ห์ของผ้าขาวม้าซึ่งต่างชาติยอมรับ จึงกล่าวได้ว่าจากผ้าธรรมดาๆ ที่ใช้ในครัวเรือนบ้านไทย ในปัจจุบันนี้ผ้าขาวม้าได้ผ่านกาลเวลาวัฒนธรรมมาหลายยุคสมัย ผ่านความคิด จิตวิญญาณ จนกลายเป็นเอกลักษณ์หนึ่งซึ่งแสดงออกถึงความเป็นไทยและยังก้าวไกลสู่สากลได้อย่างภาคภูมิใจ ดังนั้นจึงสามารถพัฒนาผ้าขาวม้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ [2] จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผ้าขาวม้าเป็นภูมิปัญญาที่สามารถนำมาสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นรูปธรรมซึ่งในจังหวัดเลยมีภูมิปัญญาการทอผ้าขาวม้าในหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก้านเค็ดเพชรที่มีการทอผ้าขาวม้าตามภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษอย่างยาวนาน

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก้านเค็ดเพชรเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนที่ต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าขาวม้าจึงได้รวมตัวกันในระยะเริ่มต้นมีสมาชิกจำนวน 19 คน เป็นช่างทอผ้า จำนวน 6 คน กลุ่มเริ่มก่อตั้งในปี พศ. 2553 จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์ พบว่า ในกลุ่มมีการทอผ้าขาวม้าส่วนใหญ่เป็นการทอผ้าลายหมากกรูที่ลอกเลียนแบบต่อกันมาจากที่อื่น ยังไม่มีลวดลายผ้าที่คิดค้นขึ้นเอง โดยเฉพาะลวดลายที่แสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นผ้าขาวม้าที่ทอจำหน่ายในกลุ่มราคาผืนละ 100 บาท ยังไม่มีการแปรรูปตามสมัยนิยมมีแต่เพียงการแปรรูปเป็นกระเป๋าและเสื้อลำลองสตรีเท่านั้น ในกลุ่มมีปัญหาเรื่องไม่มีการแปรรูปตามความต้องการของผู้บริโภค การทอผ้าขาวม้ายังคงเป็นแบบเดิมๆ ลวดลายเดิม กลุ่มไม่มีลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม ไม่มีการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้เป็นรูปแบบอื่นๆ ที่แปลกใหม่ ทันสมัย อย่างมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากในพื้นที่อื่นๆ

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นในกลุ่มจึงมีความต้องการแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์แบบใหม่ๆ อย่างหลากหลาย ให้ทันสมัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการแปรรูปผ้าขาวม้าตามความต้องการของผู้บริโภคที่ไม่เคยวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งมีความต้องการให้มีการออกแบบลวดลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ไม่ใช่การลอกเลียนจากที่อื่นๆ เช่นที่ผลิตอยู่ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัย สมาชิกในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก้านเค็ดเพชร จังหวัดเลยและภาคีที่เกี่ยวข้องต่างมีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการออกแบบลวดลายและการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เป็นความต้องการของผู้บริโภค ผลจากการศึกษาจะได้ลวดลายผ้าขาวม้าที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่ม และการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์แบบใหม่ หลากหลาย ทันสมัย ตามความต้องการของผู้บริโภค เพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้ให้ชุมชนจากการใช้ทุนทางภูมิปัญญานำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพกระบวนการผลิต การออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก้านเค็ดเพชร จังหวัดเลย
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในด้านลวดลาย และการแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก้านเค็ดเพชร จังหวัดเลย
3. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก้านเค็ดเพชร จังหวัดเลย สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา มีดังนี้

1. ศึกษาสภาพกระบวนการผลิต การออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร จังหวัดเลย
2. วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในด้านการออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลายการแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร จังหวัดเลย
3. สร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร จังหวัดเลยสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ดังนี้ (1) เครื่องแต่งกาย (2) ผลิตภัณฑ์ของใช้ในบ้าน โรงแรมและสำนักงาน (3) ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน โรงแรม และสำนักงาน (4) ผลิตภัณฑ์ของใช้บนโต๊ะอาหาร และ (5) ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร จำนวน 19 คน ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเลย อบต.เมือง และเทศบาลเมือง รวมทั้งผู้บริโภคผ้าขาวม้าที่ซื้อผ้าขาวม้าในจังหวัดเลย

ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบวิธีการออกแบบลวดลายผ้าขาวม้า การแปรรูปผ้าขาวม้าตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากผ้าขาวม้าพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่นๆ
2. ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการออกแบบและแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของใช้ในบ้านและสำนักงาน ของที่ระลึก เป็นต้น
3. ได้ทราบวิธีการสร้างมูลค่าเพิ่มของผ้าขาวม้าพื้นบ้าน เช่น การออกแบบลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้า ฯลฯ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของผ้าขาวม้าในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่นๆ
4. ได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อขอเกี่ยวกับการรวมกลุ่มในภูมิภาคอื่นๆ ต่อไป
5. ได้องค์ความรู้ด้านการออกแบบลวดลายผ้า ที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ประกอบในการเรียนของนักเรียน ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ให้กลุ่มเยาวชนและผู้สนใจด้านการออกแบบลายผ้าขาวม้าต่อไป

วิธีดำเนินการ

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้วิธีเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และใช้เทคนิคการประชุมเพื่อระดมความคิด ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายมีดังนี้

- (1) สมาชิกในกลุ่มทอผ้าขาวม้า จำนวน 19 คน เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึก สนทนากลุ่ม และประชุมระดมความคิดเห็น

(2) กลุ่มตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเลย อบต.เมือง และเทศบาลเมือง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

ประชากรคือผู้บริโภคร้านอาหารเพื่อสำรวจความต้องการของผู้บริโภคเกี่ยวกับรสชาติของผ้าขาวม้า และการแปรรูปผ้าขาวม้า ตามความต้องการของผู้บริโภคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบรสชาติ และการแปรรูปผ้าขาวม้าตามความต้องการของผู้บริโภค

กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากรที่บริโภคผ้าขาวม้าจึงคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ W.G.cochran ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (โดยทั่วไปนิยมใช้สัดส่วน 30% หรือ 0.30)

Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ

e คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้

แทนค่าในสูตร จะได้

$$N = \frac{0.7 \times 0.3 \times 3.84^2}{.0025} \qquad N = \frac{.2499}{.0025}$$

$$N = 99.96$$

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 100 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะผู้บริโภคที่มาซื้อผ้าขาวม้าในกลุ่มฯและในจังหวัดเลย

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับระเบียบวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังต่อไปนี้

แนวสัมภาษณ์เชิงลึก

โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยประธานกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่มผ้าขาวม้าเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านการกระบวนการผลิต การออกแบบรสชาติ และการแปรรูปผ้าขาวม้า ฯลฯ

การสังเกต

เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย เพื่อสังเกตสภาพการณ์ในการดำเนินงานในกระบวนการผลิต การออกแบบรสชาติและการแปรรูปในทุกขั้นตอน พร้อมทั้งจดบันทึกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งการบันทึกภาพการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในทุกขั้นตอนของการวิจัย

แบบสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภค

เป็นการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อรสชาติ และการแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ขั้นตอนและวิธีการในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบปฏิบัติการโดยการลงมือปฏิบัติจริง โดยดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1 ศึกษาสภาพกระบวนการผลิต การออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่ม ทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร

ในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสภาพกระบวนการผลิต การออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลายผ้าขาวม้า จังหวัดเลย โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประธานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มทอผ้าขาวม้า

ขั้นตอน 2 วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในด้านลวดลาย และการแปรรูปผ้าขาวม้า

ในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบ ลวดลายของผ้าขาวม้า และการแปรรูปผ้าขาวม้า ที่ต้องการของผู้บริโภคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบลวดลาย และการแปรรูปผ้าขาวม้าตามความต้องการของผู้บริโภค

หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มฯและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคแล้วนำมาสรุปผลแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มทอผ้าขาวม้า

ขั้นตอน 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า

ในขั้นตอนนี้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภคและสมาชิกในกลุ่ม ฯ ในระยะนี้มีกิจกรรมดังนี้

1. การประชุมระดมความเห็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า ผู้เข้าร่วมประชุมระดมความเห็นประกอบด้วยสมาชิกในกลุ่มผ้าขาวม้า สมาชิกในชุมชน ตัวแทนจาก อบต.เมืองและผู้บริหาร โภคผ้าขาวม้า เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและความต้องการในการแปรรูปผ้าขาวม้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

2. ประชุมคณะทำงานเพื่อกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการระดมความเห็นรวมทั้งเลือกผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มมีศักยภาพสามารถผลิตได้

3. ลงมือปฏิบัติจริงโดยดำเนินกิจกรรมต่างๆด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคี ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการออกแบบลายผ้า การแปรรูป เช่น การฝึกอบรม การลงมือปฏิบัติดำเนินการแกะลวดลายผ้า การแปรรูปผ้าขาวม้า การตลาด ฯลฯ มีกิจกรรมดังนี้

- (1) จัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

- (2) จัดการอบรม การออกแบบลวดลาย การแปรรูป

- (3) การลงมือปฏิบัติจริงจำแนกตามความต้องการกลุ่มได้แก่การออกแบบลวดลาย การแกะลาย การแปรรูป การทำบรรจุภัณฑ์

- (4) การทดลองการตลาด ภายหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ต้นแบบแล้ว ได้ดำเนินการทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product Testing) กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่มีต่อการออกแบบ รูปแบบ ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย ราคา โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการแล้วปรับปรุงผลิตภัณฑ์ตามความคิดเห็นของผู้บริโภค

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ และแบบสอบถามโดยการลงรหัสและบันทึกข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐานที่ใช้ประกอบด้วย ร้อยละความถี่

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันกระบวนการผลิต การออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย และการแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองอำเภอนิคเพชร

ในส่วนนี้ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยนำเสนอประวัติความเป็นมาของกลุ่มเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองอำเภอนิคเพชรเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2553 เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนที่ต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าขาวม้าจึงได้รวมตัวกันในระยะเริ่มต้นมีสมาชิกจำนวน 19 คน เป็นช่างทอผ้าจำนวน 6 คน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีอายุ ระหว่าง 65-73 ปี มีอุปกรณ์ทอผ้าคือทอผ้าแบบโบราณ จักรเย็บผ้าและวัสดุเย็บผ้าการทอใช้เส้นใยสังเคราะห์ที่ย้อมสีแล้วซื้อจากตลาดในพื้นที่ ประธานกลุ่มคือ นางพิสมัย วันทอง ทางกลุ่มยังไม่ได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ในกลุ่มมีการทอผ้าขาวม้าโดยใช้ใยสังเคราะห์ที่ย้อมสีสำเร็จรูปซื้อจากร้านค้าในจังหวัดเลย

กระบวนการผลิตมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกรอผ้า การกรอผ้าเป็นขั้นตอนแรกของการทอผ้า

ขั้นตอนที่ 2 การดัดหลอดผ้า หลังจากการกรอผ้าแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการคันหูกต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การคันหูก หลังจากดัดหลอดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะเข้าสู่ขั้นตอนของการคันหูกด้วยจุดประสงค์เพื่อให้ได้ความยาวและขนาดของ ความกว้างของผ้าตามที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 4 การแห้วพื้นหวี ต่อมาจะนำผ้าที่ละเส้นมาแห้วลงตามช่องพื้นหวี เพื่อเตรียมที่จะใส่ผืนต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การหวี หลังจากการแห้วพื้นหวีแล้ว ก็จะถึงการหวีจุดประสงค์ของการหวีก็เพื่อเก็บเส้นด้ายเรียงเส้นด้ายเรียงลายให้สวยงาม

ขั้นตอนที่ 6 การเก็บตะกอ หลังจากขั้นตอนการหวีเรียบร้อยแล้ว ก็จะทำการเก็บตะกอ เพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนของการทอต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การทอ หลังจากการเก็บตะกอแล้ว ขั้นตอนต่อจากนั้นก็ดำเนินการทอต่อไป

ขั้นตอนที่ 8 การนำผ้าออกจากกี่ เมื่อทำการทอเสร็จแล้วก็จะได้ผืนผืนใหญ่ จากนั้นนำผืนผ้าออกจากกี่ทำการกลิ้งผ้าออกจากม้วน เพื่อที่จะได้ตัดแบ่งเป็นผืนต่อไป

ขั้นตอนที่ 9 การตัด เมื่อผ้าออกจากม้วนแล้ว ก็ตัดตามขนาดแบ่งเป็นผืนละเท่ากัน

ส่วนการออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอพื้นเมืองอำเภอนิคเพชรพบว่าไม่เคยมีการออกแบบลวดลายเอง ลวดลายส่วนใหญ่มาจากท้องถิ่นอื่นๆในภาคอีสาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีจำนวน 6 ลาย คือ ลายตาสก๊อต ลายหมากรุก ลายราชวัตร ลายมี ลายดาตบ และลายตามะกอก ส่วนการแปรรูปนั้นก็มีเพียงจัดทำเป็นเสื้อลำลองสตรีและกระเป๋าผ้าเท่านั้น

2. ความต้องการของผู้บริโภคในการออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลายการแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอพื้นเมืองอำเภอนิคเพชร

การสำรวจความต้องการผู้บริโภค เกี่ยวกับลักษณะ รูปแบบ ลวดลายของผ้าขาวม้า และการแปรรูปผ้าขาวม้า ตามความต้องการของผู้บริโภคในส่วนนี้ใช้แบบสำรวจ เก็บข้อมูลจากผู้ที่มาซื้อผ้าขาวม้าในจังหวัดเลยจำนวน 100 คน ผลการศึกษาพบว่าลวดลายที่ต้องการควรลวดลายที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม/ชุมชน ที่แสดงความเป็นชุมชนนั้นๆ สีสันทันต้องการควรสีสดใส ร้อยละ 50.00 ในด้านการแปรรูปผ้าขาวม้า ประเภทเครื่องแต่งกายประเภทต้องการ

แปรรูปผ้าขาวม้าเป็นเสื้อผ้าชุดทำงานบุรุษ สตรี ร้อยละ 36.23 ในด้านของใช้ในบ้าน โรงแรม และสำนักงาน ต้องการแปรรูปเป็นผ้าผืน ผ้าปูโต๊ะ ร้อยละ 42.51 ของตกแต่งบ้าน โรงแรม และสำนักงานต้องการแปรรูปเป็นหมอนอิงแบบต่างๆ ร้อยละ 60.00 ของใช้บนโต๊ะอาหาร ต้องการแปรรูปเป็นผ้าปูโต๊ะ ร้อยละ 43.56 และ ของขวัญของที่ระลึกที่ต้องการแปรรูปเป็นกระเป๋าต่างค์ กระเป๋าถือ ร้อยละ 35.12

3. การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชรในด้านรูปแบบลวดลาย และการแปรรูปผ้าขาวม้า

การสร้างมูลค่าเพิ่มในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย การออกแบบลายผ้าและการแปรรูป การทำบรรจุภัณฑ์ รายละเอียดดังนี้

1) การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการออกแบบลายผ้า จากการระดมความเห็นได้ทราบต้องการของกลุ่มและชุมชนต้องการลวดลายที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม/ชุมชน โดยต้องการลายผ้าชื่อว่า “เพชรน้ำพา” หมายถึงลายแม่น้ำพาซึ่งเป็นแม่น้ำที่สำคัญหล่อเลี้ยงสมาชิกในชุมชน ไหลผ่านหมู่บ้านกำเนิดเพชร จึงได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อทอผ้าขาวม้าให้มีลวดลายดังแสดงในภาพ

ภาพลายผ้าเพชรน้ำพา

2) การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการแปรรูป ผลการแปรรูปได้ผลิตภัณฑ์ดังนี้

(1) เครื่องแต่งกาย ได้แปรรูปผ้าขาวม้าเป็นชุดทำงาน เสื้อ-กางเกงลำลอง ชุดสุทชายและหญิง หมวก ชุดลำลอง-ชุดทำงาน สตรี ชุดเดินทางกระโปรง และหมวกแบบต่างๆ รวม 13 ชิ้น

เสื้อสุทชาย

กางเกงลำลองสตรี

ชุดเดินทางสุท

ชุดลำลอง-ชุดทำงาน

ชุดเดินทางกระโปรง

(2) ของใช้ในบ้าน โรงแรม และสำนักงาน ได้แปรรูปเป็นหมอนหนุนนอนรูปตัวยู หมอนหนุนนอน หมอนหนุนคอ กระเป๋าผ้าขาวม้าเอนกประสงค์ และกระเป๋าใบเล็ก ผ้าเช็ดมือ ก่องใส่ทิชชู รองเท้าใส่ในบ้านและโรงแรม ผ้าปิดตาเวลานอน ผ้าคลุมไมโครเวฟ ผ้าห่มมือจับตู้เย็น กระเป๋าใส่แว่นตา และผ้าคลุมโทรศัพท์ รวม 15 ชิ้น

กระเป๋าผ้าขาวม้า

ผ้าคลุมไมโครเวฟ หมอนหนุนวันหนุนนอนและนอนกอด รองเท้าแตะ

ผ้าคลุมโทรศัพท์

(3) ของใช้บนโต๊ะอาหาร ได้แปรรูปเป็นผ้ารองจาน ที่ใส่ชุดช้อนส้อม ผ้ารองแก้ว ที่ใส่ไม้จิ้มฟัน และกล่องใส่ทิชชู รวม 6 ชิ้น

กล่องใส่ไม้จิ้มฟัน

ที่ใส่ช้อนส้อม มีด

ผ้ารองจาน

กล่องใส่ทิชชูบนโต๊ะอาหาร ชุดผ้าขาวม้าบนโต๊ะอาหาร

(4) ของตกแต่งบ้าน โรงแรม และสำนักงาน ได้แปรรูปเป็น หมอนอิงรูปดาว ผ้าปูโต๊ะ แจกันดอกไม้ ดอกกุหลาบ ดอกทิวลิป รวม 7 ชิ้น

หมอนอิงรูปดาว

ผ้าปูโต๊ะ

แจกันและดอกกุหลาบผ้าขาวม้า

แจกันและดอกทิวลิป

ดอกกุหลาบ

(5) ของฝาก ของที่ระลึก ได้แปรรูปเป็นที่คาดผม ถุงใส่ข้าวสาร (เป็นของฝาก) กระเป๋าพวงกุญแจ รูปถุงทอง พวงกุญแจรูปดอกกุหลาบ พวงกุญแจรูปปลา รวม 7 ชิ้น

พวงกุญแจรูปถุงทอง

พวงกุญแจรูปดอกกุหลาบ

พวงกุญแจรูปปลาตะเพียน

พวงกุญแจรูปดอกทิวลิป

กระเป๋ารรจุของขวัญของฝาก

3) การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการทำสติ๊กเกอร์และบรรจุภัณฑ์ ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ครั้งนี้ได้ออกแบบเป็นกล่องพลาสติกแข็งเพื่อให้สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ รูปร่าง สี สันได้ชัดเจนไม่ต้องแกะออกจากกล่อง รวมทั้งสติ๊กเกอร์ในทุกผลิตภัณฑ์

กล่องบรรจุภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

การพัฒนาผ้าขาวม้าสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยการสร้างเศรษฐกิจจากการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นการทอผ้าขาวม้าที่มีเอกลักษณ์คล้ายของชุมชนร่วมกับการใช้นวัตกรรมในการแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นที่แปลกใหม่ ทันสมัยก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นตัวเงินตามหลักของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการจำหน่ายหลายแห่ง ได้แก่ ที่ทำการกลุ่มฯ ที่ตลาดนัดในโครงการประชารัฐจัดโดย อบต.เมืองโดยได้จำหน่ายทุกวันพุธ รวมทั้งการขายออนไลน์ ทำให้มีรายได้หลังจากการแปรรูปในระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2561 กรกฎาคม 2561 และสิงหาคม 2561

เป็นเงิน 13,500 บาท 20,000 บาทและ 23,500 บาทตามลำดับ รวมรายได้ในเวลา 3 เดือนทั้งสิ้น 57,000 บาท รวมทั้งมีการสั่งซื้อออนไลน์จากต่างประเทศ และสั่งจองจากโรงแรมต่างๆ อีกมากที่ยังผลิตไม่ทันการสั่งที่มีมาก

การอภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันกระบวนการผลิต การออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร

พบว่า การทอผ้าขาวม้าซึ่งเป็นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ โดยใช้วัตถุดิบที่เป็นเส้นใยประดิมที่ข้อมสืแล้ว เพราะเส้นใยประดิมที่ใช้ในการทอผ้าขาวม้าในปัจจุบันมีการเปลี่ยนวัตถุดิบของการทอผ้าเพื่อไว้ใช้สอยในครัวเรือนมาเป็นการทำเพื่อการค้ามากขึ้น ดังนั้นการใช้เส้นใยประดิมที่ข้อมสืแล้ว ทำให้สะดวกในการผลิตไม่ยุ่งยากเหมือนการย้อมสีธรรมชาติจึงทำให้ช่างทอผ้าหันมาใช้สีเคมีแทนสีธรรมชาติ สอดคล้องกับคำกล่าวของวาทัญญู [3] ได้กล่าวว่าปัจจุบันช่างทอผ้านิยมใช้สีเคมีเพราะราคาถูก หาซื้อง่าย กรรมวิธีการทำไม่ยุ่งยากเหมือนสีธรรมชาติ สีดัดทนไม่ตก เช่นเดียวกับผลการวิจัยของนิรันดร์ [4] ได้วิจัยเรื่องคุณค่าของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเฉพาะสามประเทศ ผลการศึกษากระบวนการผลิตพบว่าผ้าขาวม้ามีการทอควบคุมการทอผ้าพื้นเมืองโดยผ้าขาวม้ามีความสำคัญในฐานะที่เป็นผ้าทอฝึกหัดของช่างทอรุ่นใหม่ก่อนที่จะทอผ้าในระดับสูง การทอผ้าขาวม้านิยมทอ ด้วยวัตถุดิบจากฝ้าย เพราะฝ้ายซับน้ำได้ดี แห้งเร็ว และมีราคาถูก ลวดลายส่วนใหญ่เป็นลายตารางหมากรุกและลายสี่ปลายไหล

ส่วนการออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้า พบว่าลวดลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีจำนวน 6 ลาย ซึ่งลวดลายส่วนใหญ่ลอกเลียนมาจากท้องถิ่นอื่นๆในภาคอีสาน ยังไม่มีลวดลายที่ทางกลุ่มออกแบบเอง ทั้งนี้เพราะการนำลวดลายของคนอื่นนั้นทำได้ง่ายเนื่องจากไม่มีการจดสิทธิบัตรจึงลอกเลียนต่อกันมา อีกทั้งยังไม่มีกระบวนการกระตุ้นให้คิดลวดลายด้วยตนเอง และไม่มีผู้ใดมาสอนออกแบบลายจึงได้แต่ทำลวดลายเดิมๆ ลอกเลียนจากที่อื่นๆ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของกิตติศักดิ์ [5] พบว่ากระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานเพื่อให้ได้ผ้าขาวม้าที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีผู้ที่ต้องทอโดยยึดหลักการทอด้วย ลวดลายที่สวยงาม ความถูกต้องของลวดลายสม่ำเสมอตลอดทั้งผืนลายไม่เข่ง สีผ้าสวย ความสม่ำเสมอของโทนสีตลอดทั้งผืนไม่มีรอยด่าง ผืนผ้ามีความเรียบสม่ำเสมอของเนื้อผ้า ความแน่นของผ้าขาวม้าที่ทอ

2. ความต้องการของผู้บริโภคในการออกแบบลวดลาย ชนิดของลวดลาย การแปรรูปผ้าขาวม้าในกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกำเนิดเพชร

พบว่าผู้บริโภคต้องการลวดลายที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม / ชุมชนทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันนี้กระแสนิยมความเป็นไทยกำลังได้รับความนิยม โดยเฉพาะในภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมความเป็นไทย วิถีไทยอยู่อย่างไทย นิยมความเป็นไทยจึงทำให้ผู้บริโภคต้องการลวดลายที่สะท้อนความเป็นไทย

ในด้านการแปรรูปผ้าขาวม้าประเภทประเพณีเครื่องแต่งกายประเภทต้องการแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นเสื้อผ้าชุดทำงานบุรุษ สตรี ในด้านของใช้ในบ้าน โรงแรม และสำนักงาน ต้องการแปรรูปเป็นผ้าปูโต๊ะ ผ้าปูโต๊ะ ของตกแต่งบ้าน โรงแรม และสำนักงานต้องการแปรรูปเป็นหมอนอิงแบบต่างๆ ของใช้บนโต๊ะอาหาร ต้องการแปรรูปเป็นผ้าปูโต๊ะอาหาร และ ของขวัญของที่ระลึกที่ต้องการแปรรูปเป็นกระเป๋าตังค์ กระเป๋าถือ ทั้งนี้เพราะทุกผลิตภัณฑ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นสิ่งของที่จำเป็นต่อการใช้งาน อาทิเช่นผ้าปูโต๊ะเป็นวัสดุจำเป็นอย่างหนึ่งในบ้าน ช่วยบังแสงจากภายนอกบ้าน บังสายตาจากคนภายนอก ให้ความเป็นส่วนตัวแก่คนในบ้าน แล้วยังมีความสวยงามจากสีพื้นและลวดลายบน

เนื้อผ้า มาช่วยเสริมการตกแต่งห้องต่างๆให้ดูดี เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ วิชชากร [6] ที่พบว่าผู้บริโภคในกลุ่มวัยรุ่นต้องการแปรรูปเป็นกระเป๋าที่ทันสมัย สวยงามและมี สีสันสดใสสวยงาม

3. การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าในกลุ่มผ้าขาวม้า ในด้านลวดลาย และการแปรรูป

พบว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้านั้น โดยการออกแบบลายผ้าตามความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งทางกลุ่มได้ระดมความเห็นร่วมกันและได้ลวดลายที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม / ชุมชน ที่แสดงความเป็นชุมชนนั้นๆ โดยต้องการลายผ้าชื่อว่า “เพชรน้ำพา” หมายถึงลายแม่น้ำพาซึ่งเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านกำเนิดเพชร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบลายผ้าของปิยมากรณ์ [7] ที่ได้สรุปว่าแนวทางการสร้างลวดลายผ้าขาวม้าพื้นบ้านนั้นนอกจากการทอในลวดลายแบบเดิมๆแล้วยังมีการผลิตลวดลายลวดลายขึ้นมาใหม่โดยมีการดัดแปลงจากลวดลายเดิมให้ทันสมัยตามยุคที่เปลี่ยนไป หรือลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อสร้างความแปลกใหม่ไม่ซ้ำใครและเพื่อลดปัญหาการลอกเลียนจากพื้นที่อื่นๆ คุณค่าของผ้าขาวม้าพื้นบ้านที่เกิดจากลวดลาย สีสันที่เป็นเอกลักษณ์ ความประณีตในการทอ โดยที่ลวดลายเพชรน้ำพาที่คิดค้นขึ้นมาโดยชุมชนนั้นไม่ได้ลอกเลียนจากกลุ่มใดๆ และยังไม่มียุคใดทอผ้าลายนี้มาก่อนดังนั้นลายเพชรน้ำพาจึงไม่ซ้ำซ้อนกับการทอในพื้นที่อื่นๆ

ส่วนการแปรรูปนั้นผลการแปรรูปผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย ได้แปรรูปเป็นชุดทำงาน ลำลอง ชุดสูท ซึ่งผลการแปรรูปเสื้อผ้านี้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่นิยมใช้ผ้าขาวม้า ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันที่ส่งเสริมความเป็นไทยตามวิถีไทยโดยการให้แต่งกายด้วยผ้าไทย แม้ว่าการรณรงค์ใช้ผ้าไทยนี้ยังอยู่ในวงจำกัดก็ตาม ซึ่งผลการแปรรูปผ้าขาวม้าในครั้งนี้ได้ผลเช่นเดียวกับจิตติมา และจรัสพิมพ์ [8] ที่ได้สร้างสรรค์เสื้อผ้าจากผ้าขาวม้าได้หลากหลายรูปแบบแล้วยังสามารถอ้างอิงกระแสแนวโน้มแฟชั่นควบคู่กับการเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเนื่องจากผ้าไทยเป็นศาสตร์และศิลป์ที่แสดงภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นแฝงด้วยความผูกพันที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ความเชื่อและพิธีกรรมซึ่งได้รับการถ่ายทอดและสืบสานต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และจากการศึกษาของจรัสพิมพ์ และคณะ [9] ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าโดยใช้แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแนวคิดการออกแบบแฟชั่นเพื่อพัฒนาอาชีพและผลิตภัณฑ์ชุมชน อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร พบว่า ได้นำรูปแบบลวดลายผ้าขาวม้ามาสร้างสรรค์รูปแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูปจำนวน 10 ชุด โดยรูปแบบเครื่องแต่งกายจะเป็นในกลุ่มชุดทำงานสุภาพสตรี เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ สุภชัย และคณะ[10] ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้านพบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องนุ่งห่มทำเป็นกระเป๋า เสื้อผ้าบุรุษ สตรี และเครื่องประกอบการแต่งกายอื่นๆ

การแปรรูปของใช้ในบ้าน โรงแรม และสำนักงาน ได้แปรรูปเป็นชุดรองเท้าว ผ้าเช็ดมือ รองเท้าใส่ในและโรงแรม กระเป๋าผ้า เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ สกุล [11] ได้วิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพสิ่งทอชุมชนจังหวัดชัยภูมิ โดยการตัดเย็บเป็นกระเป๋า

การแปรรูปของใช้บนโต๊ะอาหาร ได้แปรรูปเป็นที่ใส่ชุดช้อนส้อม มีด ผ้ารองจาน ที่ใส่ไม้จิ้มฟัน ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ช่วยตกแต่งโต๊ะอาหารให้มีสีสัน สวยงามสร้างบรรยากาศให้อาหารน่ารับประทานมากขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ สุภชัย และคณะ[10] ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้าน พบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภท เครื่องใช้สอยในครัวเรือนและสำนักงาน พัฒนาเป็นชุดโต๊ะอาหาร ชุดตกแต่งบ้าน

การแปรรูปของตกแต่งบ้าน โรงแรม และสำนักงาน ได้แปรรูปเป็น ผ้าปูโต๊ะ แจกันดอกไม้ ดอกกุหลาบ ทั้งนี้เพราะผ้าปูโต๊ะช่วยตกแต่งโต๊ะให้ดูสวยงามและยังป้องกันสิ่งสกปรก ปนเปื้อนต่างๆไม่ให้เปื้อนโต๊ะที่สวยงามมีราคาแพง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ สุภชัย และคณะ[10] ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอพื้นบ้าน พบว่าการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้สอยในครัวเรือนและสำนักงาน พัฒนาเป็นหมอนอิง ชุดโต๊ะอาหาร ชุดตกแต่งบ้านและเช่นเดียวกับผลการศึกษาของสกุล [11] ได้วิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพสิ่งทอชุมชนจังหวัดชัยภูมิโดยการตัดเย็บเป็นผ้าปูโต๊ะ

การแปรรูปของผาก ของที่ระลึกได้แปรรูปเป็น ที่คาดผม ถุงใส่ข้าวสาร(เป็นของผาก) กระเป๋าพวงกุญแจ รูปถุงทอง พวงกุญแจรูปดอกกุหลาบ พวงกุญแจรูปปลา ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้มาเยือนจังหวัดเลย หรือนักท่องเที่ยวซื้อกลับไปฝากเพื่อนญาติมิตรจึงควรเป็นสิ่งของที่ผู้คนสนใจจากสินค้าทั่วไป เช่นเดียวกับผลการศึกษาของปิยะธิดา [12] ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าขาวม้าโดยการจัดทำเป็นดอกกุหลาบ

การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการทำบรรจุภัณฑ์และสติ๊กเกอร์

ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ครั้งนี้ได้ออกแบบเป็นกล่องพลาสติกแข็งเพื่อให้สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์รูปร่าง สี สันได้ชัดเจนไม่ต้องแกะผลิตภัณฑ์ออกจากกล่อง โดยกล่องมีรูปร่างสี่เหลี่ยม ที่ออกแบบเช่นนี้เพราะพลาสติกใสทำให้เห็นผลิตภัณฑ์ภายในเป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัสทางสายตา ช่วยเป็นแรงจูงใจในการซื้อสินค้าได้ดีกว่าการไม่เห็นสินค้า ผลการศึกษารายนี้สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยการกำหนดลักษณะรูปร่าง รูปร่าง บรรจุภัณฑ์ประเภทพลาสติก ในปัจจุบันนิยมกันมากเนื่องจากมีน้ำหนักเบา ราคาไม่แพง มีหลายชนิดและหลายรูปแบบ ทนทานต่อความชื้นและสภาพอากาศได้ดี [12] เช่นเดียวกับผลการศึกษาของกาญจนา และคณะ[13] พบว่าการทำบรรจุภัณฑ์ต้องสวยงาม โลโก้ต้องเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) จากการวิจัยพบว่าในขั้นตอนกระบวนการออกแบบลายผ้านั้นควรได้มีการอบรมร่วมกับการฝึกปฏิบัติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือพัฒนาชุมชนควรส่งเสริมการฝึกทักษะ ร่วมกับได้เรียนรู้จากการลงมือทำจริง เพื่อให้เข้าใจการออกแบบลาย และ การทออย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

(2) ผลจากการศึกษาการตัดสินใจซื้อผ้าของผู้บริโภคพบว่าปัจจัยที่พิจารณาในการตัดสินใจซื้อผ้าขาวม้าคือคุณภาพของเนื้อผ้า ส่วนปัจจัยด้านสีและลวดลายที่ใช้พิจารณาในการตัดสินใจซื้อคือสีของผ้าติดทนและมีความสม่ำเสมอไม่ตกหรือซีด ส่วนลวดลายของผ้าขาวม้านั้นชอบลวดลายร่วมสมัยตามแฟชั่น ดังนั้นกลุ่มจึงควรพัฒนากระบวนการผลิตตามความต้องการของผู้บริโภคโดยคำนึงถึงคุณภาพของเนื้อผ้า ให้มีสีติดทนไม่ตก ไม่ซีดและควรมีการออกแบบ ลวดลายที่ทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในด้านอื่นๆ เช่น ทอผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าฝ้าย
2. ควรวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทอผ้าครบวงจรตั้งแต่การส่งเสริมการปลูกฝ้าย

การออกแบบลวดลาย การย้อมสีธรรมชาติ จนถึงการทำผ้า

เอกสารอ้างอิง

1. Cultural capital [Internet] 2017. Retrieved June, 2017, from <https://channarongs22.wordpress.com>
2. Loincloth [Internet] 2017. Retrieved June, 2017, from www.mblogger.manager.co.th

3. Watanyu S. Problems of Local Woven Fabric in Loei Province, Chief of Community Development Loei Province Office. Interview (5 August, 2017).
4. Nirun Y. The Value of Local Lincloth Products in the Three Areas of Economic Cooperation. Master Thesis Mahidol University; 2010.
5. Kittisak P. Principles of Quality Control. Bangkok: Thai-Japanese Association for Technology Promotion; 2007.
6. Witchakon J. Folk Textile Research. Bangkok: Thailand Research Fund; 2007.
7. Piyamaporn R. Study and Development of Local Weaving Patterns for Product Design. Master Thesis King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang; 2008.
8. Thitima B, Jaratpim W. Design and Development of Clothing from Native Thai Black Fabric, Khao Yoi District, Phetchaburi Province. Bangkok: Rajamangala University of Technology Phra Nakhon; 2013.
9. Jaraspim W, et al. The Development of Loincloth Products Using the Concept of Local Wisdom and Fashion Design for Professional Development and Community Products Wanonnivat District Sakonnakorn Province. Bangkok: Faculty of Textile Industry and Fashion Design Rajamangala University of Technology Phra Nakhon; 2013.
10. Supachai S et al. The Development of Folk Textile Products. A Case Study of Ban Praewar Sahatsakan District Kalasin Province. Bangkok: Thailand Research Fund; 2005.
11. Sakul W. Community Textile Potential Development in Chaiyaphum Province. Bangkok: Thailand Research Fund; 2010.
12. Piyathida S. Development of Artificial Flower Fabric from Loincloth. Bangkok: Faculty of Textile Industry and Fashion Design Rajamangala University of Technology Phra Nakhon; 2016.
13. Kanchana D et al. Study on the Product Development Pattern of Loincloth, at Ban Khok Kloi to Seek the Market and Promote the Role of Women. Bangkok: Thailand Research Fund; 2011.